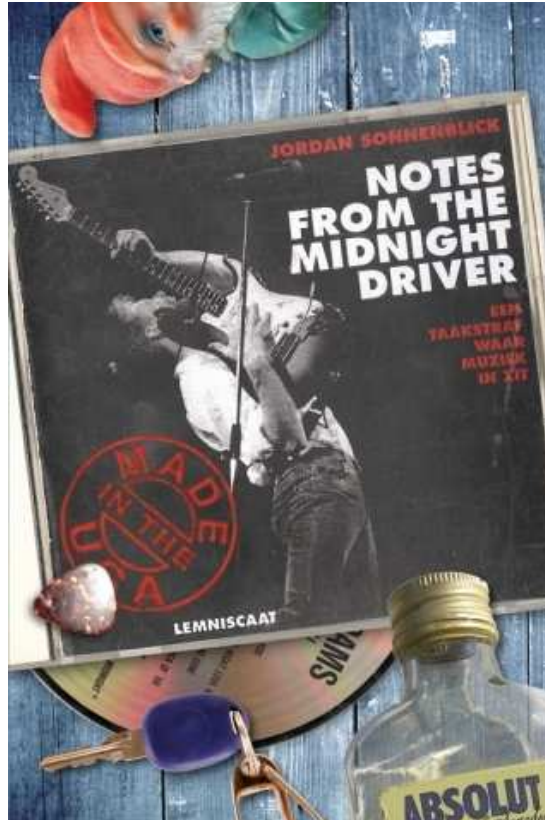

Jordan Sonnenblick

Notes from the midnight driver (Een taakstraf waar muziek in zit)

(vertaald door Annelies Verhulst)

(Lemniscaat 2009)

Toelichting voor de docent

De les is geschikt voor leerlingen in klas 2 of 3 havo/vwo. De introductie, het lezen van de fragmenten en het beantwoorden van de vragen vergen één lesuur. De schrijf- en onderzoeksoopdrachten zijn bestemd voor aansluitende lessen.

A Introductie

Het zou mooi zijn als u de klas kunt laten luisteren naar *All Blues*, het jazznummer van Miles Davis dat Alex speelt tijdens het jazzconcert voor Solomon Lewis in het verzorgingshuis.

In ieder geval laat U het omslag zien. U kunt uw leerlingen vragen waar het boek over gaat (let op de tuinkabouter, de autosleutel, de fles drank, de gitarist, de CD, het plectrum). Vervolgens leest u de flaptekst voor.

B Uitvoering

Notes from the midnight driver

De leerlingen lezen de fragmenten individueel en beantwoorden de vragen in tweetallen. Daarna volgt bespreking in groepjes. U kunt afronden met een klassikale bespreking door de groepsleiders.

Voor de vragen bij fragment 1 is een korte uitleg van mogelijke vertelinstanties raadzaam. De opdrachten kunt u als huiswerk geven of in een volgende les laten uitvoeren. U kunt de leerlingen vrij laten kiezen of de opdrachten verdelen. De uitgewerkte opdrachten worden in de klas op het prikbord opgehangen. Een deel wordt door de leerlingen gepresenteerd.

De onderzoeksopdrachten vragen veel tijd. U kunt enkele individuele leerlingen of enkele groepen zo'n opdracht geven (anderen komen eventueel bij een volgend boek aan de beurt). U stelt een datum vast waarop zij het werk moeten inleveren en presenteren aan de rest van de klas.

C Afronding

U kunt de les afsluiten door nog een fragment voor te lezen: blz. 86 t/m 91. Dit fragment verwijst terug naar het vorige boek van Jordan Sonnenblick, *Drums, Girls & Dangerous Pie*, waarin Alex' schoolgenoten Steven en diens vriendin Annette (ook al) een benefietconcert organiseerden voor Stevens broertje Jeffrey, die kanker had. Alex en Laurie waren in *Drums* etc. sidekicks.

Alternatief fragment: Lees voor blz. 103-114. En laat de klas (weer) luisteren naar het nummer *All Blues* van Miles Davis, of naar het nummer *Para los Rumberos*, van Tito Puente, het nummer dat Steven en Annette en Sol spelen als Alex door Sol is weggelokt.

Informatie over de auteur

Jordan Sonnenblick (Fort Leonard Wood, MO, 1969) was leraar Engels aan een middelbare school in Pennsylvania. Hij is gek op muziek: hij speelt gitaar en drums. Hij woont met zijn vrouw en kinderen in Bethlehem, Pennsylvania. *Drums, girls & dangerous pie* was zijn eerste jeugdroman. Het is inmiddels in elf talen vertaald en kreeg in drie staten de prijs voor het beste jeugdboek. Daarna verschenen *Notes from the Midnight Driver* (won de Premio Cento, een Italiaanse boekenprijs), *Zen and the art of Faking it* en *Dodger and me*.

'Tieners willen best lezen, als je ze maar goede boeken voorzet. Mijn geheime wapens? Humor en sarcasme. Vooral veel sarcasme.' (Haarlems Dagblad, 25-03-2009). Voor dat sarcasme zorgt in *Notes from the midnight driver* niet de hoofdpersoon, maar de sidekick Solomon Lewis, een chagrijnige oude man. Inmiddels is Sonnenblick fulltime schrijver. 'Ik mis de kinderen wel. Ik mis het om te zien hoe hun hersens groeien, hoe ze steeds zelfstandiger worden. Ik mis mijn pogingen om tot heel moeilijke kinderen door te dringen. Ooit kwam er een meisje in mijn klas, die een en al problemen uitstraalde. Ze ging zitten, keek strak voor zich uit, vastbesloten om niets uit te voeren. Ik zei niets, maar zette zo'n zacht balletje met een smiley op haar bureau. Elke dag weer zette ik datzelfde balletje neer. Ze keek er niet naar en raakte het niet aan. Maar toen ik een maand later dat balletje in mijn zak liet, zei ze opeens: 'Waar is mijn smiley?' Het waren haar eerste woorden in mijn klas. Daarna liet ze haar masker vallen.' Nu probeer ik via mijn boeken tot kinderen door te dringen. In mijn lerarentijd merkte ik dat het probleem niet is dat jongeren niet lezen, het zijn de niet-lezende leraren die het lastig maken. In het Engels zeggen we "children can smell a rat a mile away", oftewel "kinderen kunnen een rat van verre ruiken". Zij weten wanneer iemand net doet alsof. Als een leraar

niet van lezen houdt, kan hij ook niet verwachten dat zijn leerlingen liefde voor literatuur ontwikkelen.' (HD,25/03/09)

Fragmenten uit Notes from the midnight driver

Inleiding: Dit is het begin van het boek.

Fragment 1: blz. 7-12

Mei

Bliep. Bliep. Bliep. Ik zit naast het bed van de oude man en kijk naar de felgroene lijn die zigzaggend en schommelend over het beeldscherm van de hartmonitor danst. Nog maar een paar dagen geleden bewogen die kleine pieken op de monitor met een perfecte regelmaat van links naar rechts, maar nu schieten ze schokkerig voort als gestoorde marionetten. Ik weet dat de bliepjes nu spoedig één lange piep zullen worden en dat de pieken zullen afvlakken tot een rechte lijn. Dan ben ik vrij.

Afgelopen september

Dwergrit

Het leek me toen een goed idee. Ja, ik weet heus wel dat iederéén dat achteraf zegt, maar ik meen het serieus. Hoe krankzinnig het nu ook lijkt, ik was er die vrijdagavond, afgelopen september, absoluut van overtuigd dat het een geniaal idee was om mijn moeders auto te pakken en naar mijn vaders huis te scheuren. En dan bedoel ik niet geniaal als in: 'Dat was echt een geniale opmerking die je gisteren maakte.' Ik bedoel geniaal als in: 'Wauw, Einstein, dat relativiteitsgedoe van je, dat ons concept van tijd en ruimte totaal op losse schroeven heeft gezet en de mensheid het nucleaire tijdperk in heeft geleid, dat was echt geniaal!'

Het plan was bovendien elegant in zijn eenvoud. Ik zou nog één glas wodka drinken uit de oude voorraad van pa, en dan zou ik ma's reservesleutels pakken, in de Dodge springen en die bak eens flink op z'n staart trappen. Daarna zou ik in het maanlicht door de verlaten straten scheuren, kaarsrecht en trefzeker als een kruisraket, of in ieder geval zo kaarsrecht en trefzeker als een nuchter iemand met rijervaring. Zodra ik triomfantelijk tot stilstand zou zijn gekomen op pa's oprit, zou ik lichtvoetig uit de auto springen, naar de voordeur rennen en aanbellen zoals nog nooit iemand ergens heeft aangebeld – en mijn vader betrappen met dat waardeloze wijf dat ons gezin kapot had gemaakt, en dat ooit, in een vorig leven, toen ik een jaar of negen was, mijn juf was. Toegegeven, in theorie zou dit soort plannen misschien meer kans van slagen hebben als de plannenmaker in kwestie niet totaal beneveld was. Maar ik was nog nooit dronken geweest, dus hoe had ik moeten weten dat ik zo snel straalbezopen zou worden? En trouwens, als mijn moeder serieus had willen voorkomen dat ik op zestienjarige leeftijd zonder rijbewijs dronken achter het stuur was gaan zitten, zou ze dan uit zijn gegaan met haar nieuwe date en mij alleen thuis hebben gelaten met een auto, een kast vol sterke drank en een bos sleutels binnen handbereik? Zeg nou zelf. Dus zette ik de fles aan mijn mond, nam nog een teug en greep de sleutelhanger, die met de houten 1 die ik zelf heb gemaakt toen ik nog op scouting zat, bij de welpen: voor mijn 'Nummer 1 Mama'. Ik trok mijn Yankees-jack aan, denderde het huis uit, stapte in de auto en probeerde te starten. Ik herinner me

vaag dat ik ruzie had met de versnellingspook en de handrem, en ik geloof dat er ook nog iets was met het gaspedaal. Het volgende dat ik me herinnerde, was dat ik uit het portier hing en wodka met negerzoenen kotste. Ik probeerde scherp te stellen en zag dat de auto op een grasveld stond. Toen ik nog iets beter focuste, kon ik zien dat mijn laatste kotssalvo precies over twee glimmende, zwarte objecten was geklaterd – de zorgvuldig gepoetste schoenen van een boze politieagent. Hij sjordde me de auto uit, voornamelijk aan mijn haren, en zette me rechtop. Ik herinner me dat hij zei: ‘Kijk nou! Kijk nou wat je hebt gedaan.’ Ik weet ook nog dat ik zijn wijzende vinger probeerde te volgen. En toen ik eindelijk had ingezoomd op wat er voor de auto lag, kon ik mijn ogen niet geloven. Ongeveer drie meter voor de bumper lag een afgerukt hoofd! De agent liet me als een marionet voor zich uit lopen naar de gruwelijke plek en duwde *mijn* hoofd omlaag, zodat ik het bloedbad van dichtbij kon bekijken. Dit hoofd was ernstig gewond, zoveel was zeker. Het lag ondersteboven, geplet tegen een boomstronk. Een lijf was nergens te zien. Ik draaide me zo snel om dat de agent me bijna losliet, en hurkte om onder ma’s auto te kijken. Ik zag duidelijk dat daar een arm en een been onder het linkervoorwiel uitstaken. ‘Meneer, agent, heb ik... is hij... is... uuuuhh...’ Ik voelde de tranen branden. Mijn ogen prikten en ik voelde een nieuwe golf zuur uit mijn maag naar boven komen. ‘Ja, jongen. Je hebt mijn gloednieuwe schoenen verpest, je auto in de prak gereden en mevrouw Wilsons Franse tuinkabouter onthoofd. Jij hebt echt een groot pro-‘Tuinkabouter? TUINKABOUTER?’ Bij nadere inspectie zag ik dat het hoofd niet bloedde en dat het oor er onmenselijk netjes was afgebroken. Ik begon als een gek te lachen, maar mijn opluchting kwam te laat en ik kon niet verhinderen dat mijn volgende golf kots eruit kwam, grotendeels via mijn neus – en landde op de linkerheup van de agent, precies op zijn walkietalkie. Toen werd het helemaal een puinhoop. Ik begon te mompelen: ‘walkietalkie, breekie breekie, brakie brakie’, waar ik bijna de hele weg naar het politiebureau enorm veel lol om had. Je zou denken dat ik inmiddels wel behoorlijk bang moest zijn, maar ik had in zo korte tijd zoveel wodka gedronken, dat mijn dronkenschap het hoogtepunt nog steeds niet had bereikt. Zelfs met mijn handen geboeid achter mijn rug (en ze zaten ECHT strak, want de agent had tot dusverre nog niet zoveel plezier aan me beleefd) maakte ik er op de achterbank een soort eenpersoonshouseparty van. Het laatste dat ik me herinner, was dat ik de politieradio zat was en riep: ‘Zet eens wat anders op! Doe mij maar ROCK!’ – waarna de auto een scherpe bocht maakte en het raam plotseling op mijn gezicht afkwam. Weet je wat echt een hoogtepunt moet zijn in het bestaan van een politiebeambte? De arrestatieformulieren van dronkenlappen verwerken. Nadat een paar van mijn nieuwe blauwe vrienden mij half bewusteloos naar binnen hadden gesleept (dat wil zeggen, ik was half bewusteloos, zij waren behoorlijk wakker), lieten ze me geboeid achter, vastgemaakt aan een oud en versleten houten bureau tegenover een oudere man met een badge. Ik besloot dat hij Sarge heette. Hij had zo’n vingerafdrukgeval en een berg vragen voor me, en deed geen moeite om mij op m’n gemak te stellen. ‘Rechterduim.’ Ik staarde naar de golvende, wazige vlekken die de plaats van mijn handen hadden ingenomen en probeerde helder te krijgen wat links en rechts was. ‘Ik kan mijn rechterduim niet vinden. Er zit te veel bloed op.’ En dat klopte ook wel, want ik had een snee boven mijn linkeroog, die aan het zicht werd onttrokken door mijn onweerstaanbare weelderige lokken. Sarge zag het bloed blijkbaar ook, maar niet waar het vandaan kwam, want hij slaakte zo’n typische diepe, verveelde zucht die ambtenaren altijd slaken wanneer ze aan het werk worden gezet. Hij greep in zijn bureaulade en haalde een pakje natte tissues tevoorschijn. ‘Sjonge, jij hebt een behoorlijke klap op je neus gehad. Maak je handen eens schoon, knul. Ik ben zo terug. En trouwens, je rechterhand is de hand die niet aan het bureau vastzit, Einstein.’ Hij liep weg om een kop koffie of zoiets te gaan halen. Ik maakte mijn handen schoon en veegde met mijn vrije hand het haar uit mijn gezicht. Waardoor die weer onder het bloed zat. Deze beweging herhaalde ik minstens drie keer, en

zo ontstond er een indrukwekkende berg verkreukelde en donkerroze gekleurde zakdoekjes. Toen kreeg ik de lumineuze ingeving dat ik misschien eerst het bloed van mijn voorhoofd af moest vegen. Ik duwde mijn haar opzij en raakte met het natte alcoholdoekje mijn wond aan, waarna ik ineens HEEL snel ontnuchterde, net op het moment dat Sarge zijn kop dampend hete koffie op zijn bureau zette. 'Aaaaauuwww!' schreeuwde ik. Ik schoot omhoog. En omhoog ging ook mijn arm. En de handboei. En daar vloog dus ook de koffie. 'Aaaaauuwww!' schreeuwde Sarge. Sarge was nat! Uiteindelijk werd de doorweekte kledderzooi van papier, bloed, zakdoekjes en koffie opgeruimd door een man met rubberhandschoenen aan. Sarge had een andere broek gevonden en kwam terug. Zijn blik bleef een tijd lang op mijn voorhoofd gericht, op het mengsel van bloed, snot en tranen dat rijkelijk langs mijn gelaatstrekken omlaag stroomde, en op het vochtige abstracte schilderij op zijn bureau dat ooit zijn vloeiblokwas geweest, en besloot toen tot de truc die bij mijn vader ook altijd werkt: hij maakte mij tot Andermans Probleem. Sarge schreeuwde door de kamer: 'Bel even een ziekenwagen voor me!' Ik kon het niet laten: 'Jij hebt toch geen ziekenwagen nodig?' En zo ging ik maar door, tot het ambulancepersoneel in het ziekenhuis per ongeluk mijn hoofd tegen de deurpost liet knallen, en ik voorgoed buiten westen raakte.

Fragment 2: blz. 33-40

Inleiding: Alex is door de rechter veroordeeld wegens rijden onder invloed en het beschadigen van andermans eigendom. Hij heeft van de rechter een taakstraf gekregen. Hij moet een aantal uren zich als vrijwilliger melden in een verzorgingshuis.

Solomon

Ken je dat? Je loopt een verzorgingshuis in en wordt meteen met een aantal dingen geconfronteerd. Om te beginnen slaat die geur je in het gezicht, alsof iemand net een in lysol gemarineerd, rottend kalkoenkarkas heeft staan koken. Daarbij komt het kleurenpalet, met zijn gewaagde kleurenspectrum dat van wit naar offwhite naar beige loopt. En dan die MENSEN! Je hebt er knorrige hoofdzusters die iedereen lopen af te snauwen, barse verpleeghulpen die hun patiënten in rolstoelen of ziekenhuisbedden van hot naar her rijden, en zo af en toe een dienstdoend arts, die ertussendoor banjert op weg naar een spoedgeval. En dan natuurlijk de patiënten. Oké, van mijn moeder moet ik ze 'bewoners' noemen, maar hé, laten we elkaar geen mietje noemen. Ze zijn toch ziek? Dus zijn het patiënten. Bewoners, m'n reet. Maar goed, wat ik hiermee maar wil zeggen, is dat ik nou niet bepaald een geweldige bui had toen ik het Egbert P. Johnson Memorial Home for the Aged binnenliep om aan mij taakstraf te beginnen, en de atmosfeer daar zou me voorlopig niet opvrolijken. Ik liep naar de zusterpost op de derde verdieping, waar ze me al verwachtten. Drie vrouwen zaten met hun hoofden dicht bij elkaar te snateren, maar hielden daar abrupt mee op toen ik vanaf de lifthal de hoek om kwam. 'Hallo, ik ben Alex Gregory, en ik ben aan meneer... uhm... Solomon Lewis toegewezen. Zit ik hier goed?' Een van de drie, een zwaargebouwde vrouw van middelbare leeftijd met 'Claudelle Green, gediplomeerd verpleegkundige' op haar naamkaartje, nam me van top tot teen op, grinnikte en zei: 'O, je zit hier zeker goed, schatje. Wij hebben hier de enige ECHTE Solomon Lewis, ja toch, meiden?' 'Mmmm-hmmmm,' bevestigde ene Juanita Case, leerling-verpleegkundige, die een stuk jonger was en heel knap, en die zo ongeveer in mijn gezicht stond te

hinniken. ‘Jouw moeder heeft echt een goeie voor je uitgezocht! Sinds wij onze Solomon Lewis hier hebben, zijn alle andere verdiepingen jaloers. Niemand anders heeft iemand die ook maar in de BUURT komt van Solomon Lewis. Dus jij bent onze nieuwe vrijwilliger die meneer Lewis weer vrolijk en gelukkig komt maken?’ de derde van het stel was Leonora McCarthy, maatschappelijk werkster, een klein vrouwtje dat er bijna oud genoeg uitzag om zelf in een van de kamers in een bed te gaan liggen. Ze zei binnensmonds: ‘Dat wordt lachen.’ Toen keek ze me aan en wees naar de eerste deur rechts van mij. ‘We hebben meneer Lewis in drie-vierenveertig gestopt, dicht bij onze zusterpost, zodat we de schade die hij aanricht binnen de perken kunnen houden, zullen we maar zeggen. Je kunt naar binnen, hoor. Hij is dol op nieuwe vrijwilligers. Hij heeft er sinds juli al vier versleten. Als ik je één advies mag geven: probeer niet aardig te doen. Hij verslindt je met huid en haar als je hem te veel ruimte geeft.’ De twee anderen vielen haar bij en echoden: ‘Zeg DAT wel’ en : ‘Ben benieuwd of deze de avond gaat halen.’ Je kunt je wel voorstellen hoe enthousiast ik was toen ik kamer 344 binnenstapte. De kamer voldeed aan elke ziekenhuisstandaard: witte muren, offwhite vloertegels, kalkoen-lysolgeur. Er hing niets aan de muur – geen kaarten, geen beterschapballonnen, geen familiekiekjes. Dus kon ik maar naar één ding kijken en dat was de man op het bed. Hij zat rechtop met twee kussens in zijn rug naar de tv te staren. Het geluid stond uit en hij zat als een gek te zappen. Zijn haar was metallic grijs, zijn gezicht verrassend rood, waardoor zijn grote gebogen neus extra nadruk kreeg. We hadden het op school bij biologie een keer over Charles Darwin gehad, die wel dertien verschillende vinkensoorten had aangetroffen op de Galapagoseilanden. Ik herinner me dat elke soort een totaal andere snavel had. Eén soort gebruikte zijn snavel om holletjes te maken in de bomen. Vervolgens staken deze vogels hun snavel in het holletje en konden dankzij de kromming bij de larven komen. Welnu, meneer Solomon Lewis zou prima bij deze specifieke vinkensoort hebben gepast. Achter zijn haakneus, overschaduwde door één doorlopende wenkbrauw, probeerden twee laserblauwe ogen een gat in het beeldscherm te branden. Onder de haakneus zat een gewonen oudemannenmond met bleke lippen, vertrokken tot de meest kwaadaardige grimas die ik ooit had gezien. Het complete plaatje: Solomon Lewis was een hoogbejaard, meedogenloos monster, gewapend met een afstandsbediening en een razendsnelle duim. Ik bleef een paar minuten in de deuropening staan en durfde amper iets te zeggen. Ik schraapte zachtjes mijn keel, daarna harder. Hij moest gezien hebben dat ik daar stond, maar hij had duidelijk gekozen voor de Stille Benadering. Nou, Leonora McCarthy had me gewaarschuwd dat ik vooral niet aardig moest zijn, en ik werd nou niet bepaald emotioneel en knuffelig van de aanblik van deze havikman die mij negeerde, dus ik ging in de leunstoel naast zijn bed zitten en wachtte. En wachtte. En wachtte. Het enige geluid in de kamer kwam van de zacht zoemende verlichting en het reutelende gepiep van de ademhaling van de oude man. Hij was een opvallend luide ademer. Na hem een aantal minuten te hebben aangestaard, in de hoop dat hij het zou opgeven en me aan zou kijken, probeerde ik me op de tv te concentreren. Wat weer andere frustraties met zich meebracht, want net als ik geboeid raakte door een programma, zapte Solomon Lewis naar een ander kanaal. Het was gewoon eng. Voor de eerste keer (maar zeker niet voor de laatste) kreeg ik het gevoel dat de oude man mijn gedachten kon lezen, alsof hij over bovennatuurlijke krachten beschikte, en kon inloggen op het irritatiecentrum in mijn hersenen. Net toen ik had besloten om maar op te springen, voor de tv te gaan staan en het nummer ‘Getting to Know You’ te gaan zingen, nam Solomon Lewis het woord. ‘Ga eens rechtop zitten, jij kleine *piesjer*. Heb je nooit iets over houding geleerd?’ ‘Pardon, meneer?’ ‘wat ben jij voor iemand? Weer zo’n slome? Mijn vorige vrijwilliger was zo’n *sjmendrik*, die droeg alleen shirts met klittenband omdat hij geen knopen dicht kon maken. Ik zei net dat je rechtop moest gaan zitten.’ Goed, ik wist ook wel dat ik hier niet voor een picknick was gekomen, maar ik was zo stomverbaasd en in de war

door de toon die de man aansloeg en die vreemde woorden die hij ertussendoor gooide, dat ik sprakeloos was. Dus begon hij me toe te spreken alsof ik een geestelijk gestoorde tamme aap was. 'Rrr-eee-ccc-hhh-ttt oooo-ppppp. Grote knul. Misschien kun je over een poosje leren om rechtop te staan en vast voedsel te eten. Trouwens, wat doe je hier eigenlijk – weerloze oude mannen lastigvallen terwijl je eigenlijk op school hoort te zitten om te leren hoe je een potlood moet vasthouden of zoiets?' 'Ahum, meneer Lewis, ik ben Alex Gregory. Ik zit op de high school en kom de komende tijd tien uur per week bij u langs tot ... uh... nou ja, voorlopig.' 'Zo Alex, dus ze hebben mij hiernaartoe gestuurd om me te laten verplegen, en vervolgens sturen ze jou hierheen om me bij de verpleegsters uit de buurt te houden. Weet je wat mijn grootmoeder over deze krankzinnige situatie zou hebben gezegd?' 'Ik uh, nee meneer.' 'Nou, ik ook niet. Zij is namelijk dood en ik ben zo vergeetachtig dat ik vorige week heb geprobeerd om mijn kamerdeur open te maken met mijn tandenborstel. Maar ze zou iets hebben gezegd. God, wat kon die vrouw praten! Ik weet het nog goed, op een keer, toen we vanuit Polen op weg waren naar Amerika, stond ze zo lang te *kibbitsen* met de man die de kaartjes verkocht, dat we bijna de boot hadden gemist. Mijn grootvader zei tegen haar: "Sadie, als we straks in Amerika zijn, dan kun je de mensen niet meer zomaar van hun werk houden met je *gekibbits*." Waarop zij zegt: "Irv, als we in Amerika zijn, zeg ik helemaal niets meer." Hij knipoogt naar me en zegt "Halleluja, in Amerika krijgen we ECHT een nieuw leven!" Ik wilde bijna hardop lachen, maar het moment ging verloren toen een andere 'bewoonster' voorbijkwam langs de deuropening achter me. Sol stapte uit bed, snelde naar de deur en zei: 'Goedemiddag mevrouw Goldfarb.' Mevrouw Goldfarb leek een beetje geschrokken en nerveus toen ze zag wie haar aansprak. Ze glimlachte zwakjes en mompelde: 'Dag Sol, alles goed?' 'Prima hoor. Maar hoe vaak heb ik je niet gezegd dat je je GEBIT in moet doen voordat je je kamer uitgaat?' Ze deed geschrokken haar hand voor haar mond, draaide zich om en dribbelde terug naar waar ze vandaan kwam. 'Gotcha!' riep Sol innig tevreden. 'Had ik haar even mooi te pakken! Dat is de vierde keer deze week.' Ik kon het allemaal niet zo snel bevatten. 'Ahum, meneer Lewis, ze HAD haar gebit in.' 'Je bent niet echt een raketgeleerde, jij. Natuurlijk had ze haar gebit in.' 'Maar waarom zei u dan....' 'Alex, *boychik*, als jij je staande wilt houden in dit gekkenhuis, dan moet je één ding over oude mensen heel goed in je oren knopen: je moet ze scherp houden. Zodra je ze laat ophouden met denken, kun je net zo goed meteen lachgas in hun zuurstofflessen stoppen, hup op standje tien, en afmaken maar.' Ik had geen flauw idee hoe ik hierop moest reageren, dus zat ik daar maar met mijn voeten te wiebelen en te staren naar de hardnekkige negerzoenvlekken op mijn gypies. Solomon Lewis stapte langs me heen, grinnikend tussen twee luide ademteugen door, en ging op zijn bed zitten. Plotseling hoorde ik geen geggrinnik meer maar alleen een gruwelijk 'hie-ha-hie-ha'-geluid. Hij zat in elkaar gedoken met zijn handen op zijn knieën. Ik vroeg twee keer of hij hulp nodig had, maar er kwam geen reactie. Bij de derde keer sprong ik overeind, ging naar hem toe, knielde vlak voor hem neer en riep: 'Meneer Lewis, gaat het?' hij keek op met een mengeling van woede en angst in zijn ogen. Zoiets had ik nooit eerder bij iemand gezien. 'Maak je... hie-ha... geen zorgen. Dit gebeurt... hie-ha... altijd als ik doodga... imbeciel!'

27 oktober

Geachte rechter Trent,

Ik schrijf u om u op de hoogte te houden van mijn vorderingen bij het maatschappelijke project waaraan u me hebt toegewezen. Ik waardeer het enorm dat u me de kans hebt gegeven om mijn leven te beteren en van mijn fouten te leren, ook al is er bij het ongeluk niemand gewond geraakt

behalve ikzelf. Ik heb net mijn eerste bezoek aan het verzorgingshuis achter de rug, waar ik heb gewerkt met een zeer interessante ~~patiënt~~-bewoner, genaamd Solomon Lewis, en ik ben van mening dat u mij beter een andere opdracht kunt geven. Om te beginnen is de opdracht bedoeld om mensen te helpen, en ik heb gemerkt dat ik niet voldoende gekwalificeerd ben om meneer Lewis bij te staan. Hij lijdt namelijk aan geheugen- en concentratieverlies, wat beter door een deskundige op het gebied van geestelijke gezondheidszorg kan worden opgepakt dan door een tiener. Verder is hij eerlijk gezegd nogal grof in de mond. In een paar minuten tijd heeft meneer Lewis me een 'imbeciel' genoemd, gezegd dat ik 'geen raketgeleerde' ben en dat ik hem 'lastigval', en hij suggereerde dat de andere ~~pati~~-bewoners maar beter een zachte dood konden sterven. En hij schold me herhaaldelijk uit in een vreemde taal, waarvan de zusters zeiden dat het iets van 'Jiddisch' moet zijn. Ten tweede had niemand me van tevoren verteld dat meneer Lewis lijdt aan een ernstige ziekte die 'longemfyseem' wordt genoemd. Hij stikte bijna in mijn bijzijn, en ik beschikte niet over de kennis en de vaardigheden om hem te kunnen helpen. Er moest een zuster bij komen die een groot masker bij zich had en hem een soort noodbeademing gaf. Hij heeft het overleefd, maar voor zover ik het kan beoordelen, was het kantje boord. Toen hij eindelijk weer genoeg lucht had, vroeg ik hem of hij zich al wat beter voelde, waarna hij zei: 'gej kakn afn jam!' Ik heb dit thuis op internet opgezocht en heb moeten constateren dat meneer Lewis blijkbaar liever heeft dat ik 'mijn behoeften in zee ga doen' dan dat ik hem help in het verzorgingshuis. Ik meen dat ik mij terecht zorgen maak. Ik wil graag een maatschappelijke opdracht vervullen, zodat ik een waardevolle levensles kan leren over verantwoordelijkheid en vertrouwen. Ik ben echter niet gekwalificeerd om tegemoet te kunnen komen aan de behoeften van meneer Lewis. Het tehuis kan mij beter laten vervangen door een psychiater/taalkundige/EHBO'er/heilige, en de rechtbank moet dan maar een andere opdracht voor me zoeken die minder traumatisch is voor mijn gevoelige jonge geest.

Hoogachtend,

Alex Gregory

29 oktober

Beste Alex,

In tegenstelling tot jouw eigen beweringen lijkt meneer Lewis mij de perfecte match voor jou. Toen we je ter vervulling van je taakstraf opnamen in het Full Circle-interventieprogramma, heb ik je uitgelegd dat de maatschappelijke component maar de helft van het verhaal is. Het gaat er in dit programma om dat je, door de problemen te overwinnen die je ondervindt als je anderen helpt, uiteindelijk ook jezelf helpt. Ik zie uit naar je volgende brieven, zodat ik het hele persoonlijke groeiproces dat je doormaakt, op de voet kan volgen, evenals dat van meneer Lewis. Ik draag je hierbij dus op om je werk voor meneer Lewis voort te zetten.

Met vriendelijke groet,

Rechter J. Trent

P.S. Deze Jiddische zin kan je nog wel eens goed van pas komen als je bij meneer Lewis bent: 'Bloe in toeches!' Ik ben joods, net als meneer Lewis, en in de trotse taal van ons volk betekent dit: 'Blaas maar uit je reet!'

Vragen en opdrachten bij de fragmenten en het boek

Bij fragment 1

1. Er is verschil tussen verteltijd en vertelde tijd van een verhaal. Vergelijk het hoofdstuk *Mei* en het hoofdstuk *Afgelopen september*. *Dwergrit*. Wat is blijkbaar de vertelde tijd van dit verhaal?

2. Een verhaal kan verteld worden door een ik-verteller, een personale verteller of een alwetende verteller. Bij een ik-verteller kun je vervolgens weer te maken hebben met een belevend-ik en een vertellend-ik. Een vertellend-ik lijkt in een aantal opzichten op een alwetende verteller. Wat voor verteller is hier aan het woord? Een belevend-ik of een vertellend-ik?

3. In dit fragment wordt hoofdpersoon Alex tweemaal vergeleken met Einstein. De eerste keer door hemzelf, de tweede keer door een politieagent. Betekent 'Einstein' in beide gevallen hetzelfde? Leg uit.

Bij fragment 2

4. Ken jij ook een verzorgingshuis van binnen? Klopt Alex' beschrijving van het verzorgingshuis met je eigen ervaring?

5. 'Jiddisch': wat is dat voor taal? Zoek op wat de gecursiveerde woorden betekenen

piesjer

sjmendrik, kibbitsen, boychik

6. Alex, boychik, als jij je staande wilt houden in dit gekkenhuis, dan moet je één ding over oude mensen heel goed in je oren knopen: je moet ze scherp houden. Zodra je ze laat ophouden met denken, kun je net zo goed meteen lachgas in hun zuurstofflessen stoppen, hup op standje tien, en afmaken maar.' Ik had geen flauw idee hoe ik hierop moest reageren, dus zat ik daar maar met mijn voeten te wiebelen en te staren naar de hardnekkige negerzoenvlekken op mijn gypies.

Hoe zou jij reageren?

7. Toen hij eindelijk weer genoeg lucht had, vroeg ik hem of hij zich al wat beter voelde, waarna hij zei: 'gej kakn afn jam!' Ik heb dit thuis op internet opgezocht en heb moeten constateren dat meneer Lewis blijkbaar liever heeft dat ik 'mijn behoeften in zee ga doen' dan dat ik hem help in het verzorgingshuis.

Klopt deze vertaling? Wat betekent 'gej kakn afn jam!' letterlijk?

8. Wat vind je van de brief van Alex aan rechter Trent? Zou jij zijn verzoek inwilligen?

9. Doe alsof je Alex bent en schrijf een brief terug naar de rechter.

10. Op blz. 84 staat een voorbeeld van 'lichaamstaal' van de ouders van Alex. Alex ziet de voortekenen van een 'Goed Gesprek'. Herken je die voortekenen? Geef een eigen voorbeeld.

11. Waarom maakte Sol zich zo kwaad op Alex toen hij hoorde waarom Alex die taakstraf gekregen had?

12. Alex wordt op blz. 121 door een meisje uitgenodigd voor een meisjes-vragen-de-jongens-dansavond. Maar hij wil helemaal niet met haar. *Daar zat ik dan, zwetend en in paniek. Wat zeg je in zo'n situatie?*

Wat zou jij zeggen?

13. Alex heeft ja gezegd tegen dat meisje en krijgt daar ruzie over met Laurie. Lees hun gesprek op blz. 123-124. Wat vind je van het gedrag van Alex en wat vind je van de keuze van Laurie?

Eigen onderzoek doen

14. In het interview in het Haarlems Dagblad (zie Informatie over de auteur) zegt Sonnenblick: 'In mijn lerarentijd merkte ik dat het probleem niet is dat jongeren niet lezen, het zijn de niet-lezende leraren die het lastig maken.' Ben je het met hem eens? Is dat de verklaring waarom veel jongeren steeds minder lezen?

15. Lees het interview dat Sonnenblick zichzelf afneemt achterin het boek. Ben je het eens met de 'boodschap' van *Notes from the midnight driver*?

16. De 16 jarige Alex krijgt als taakstraf het doen van vrijwilligerswerk in een verzorgingshuis. Wat is in Nederland gebruikelijk als straf voor minderjarige verkeersovertreders? Zoek op welke rol HALT hierin speelt.

17. Zoek op wat de volgende Jiddische woorden en uitdrukkingen betekenen:

chazzeraai (blz.43), kisjkes (blz. 43), choetspa (blz.44), toeches (blz. 68)

18. Bestaat er inderdaad een jazzsaxofonist genaamd Sol Lewis (bijgenaamd Lou Solomon) die met Thelonious Monk heeft gespeeld? (blz. 66, 72)

Notes from the midnight driver

Zie voor meer informatie over de serie Made in the USA:

www.madeintheusa.nl

<http://madeintheusa.hyves.nl>

Andere jeugdboeken over jeugdcriminaliteit en taakstraffen

Wendy Mass, *Jeremy Fink en de sleutel tot het bestaan*

Louis Sachar, *Gaten*

Virgi Smits, *Gewoon een geintje*

Rob Visser, *Vandalen op het spoor*